

**HOZIRGI ZAMON ARXITEKTURASIDA AN'ANAVIYLIK VA ZAMONAVIYLIKNING
UYG'UNLIK MASALALARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14533124>

Suvankulov Saydulla Makkamovich

O'z-FinPI o'qituvchisi

Annotatsiya: *Doimiy rivojlanib borayotgan arxitektura dunyosida an'anaviylik va zamonaviylik o'rtasidagi o'zaro dinamik ta'sir ajoyib dizayn yechimlarini keltirib chiqardi. Zamonaviy arxitektura o'zining eng jozibali holatida an'anaviylik va zamonaviylik elementlarini gormanal (uzluksiz uyg'unlikda) birlashtirib, o'tmish me'morchilik an'analarni o'zida mujassam etgan va kelajak arxitekturasini dadil qabul qiladigan tuzilmalarni yaratadi. Mazkur maqola eski va yangi o'rtasidagi murakkab o'yin (o'zaro moslashtirishlar) ni o'rganadi va me'morlar nafaqat funktsional, balki madaniy, badiiy yechimlarga ham boy binolarni yaratishda an'anaviylik va zamonaviylikni mohirlik bilan uyg'unlashtirishiga oydinlik kiritadi.*

Kalit so'zlar: *An'anaviylik, zamonaviylik, moslashtirish, qayta foydalanish, innovatsion materiallar, texnologiyalar, global arxitektura, madaniy kontekst, minimaliz, badiiylik, nafislik.*

Barcha sohalar kabi arxitekturaning ham o'ziga xos tarixan shakllanib kelgan an'analari mavjudki, bu an'analardan hech ham voz kechib bo'lmaydi. Zero bu an'analarni qanchalik eski va qadimiy bo'lmasin dastlabki inson hayotiy ehtiyojlari uchun muhim jihatlari tajribalar asosida o'rganilib, qo'llanilib, doimiy rivojlantirilib kelingan. Yashash davomiyligida yangicha zamonga mos shinam har tomonlama qulaylikni o'zida aks ettiruvchi arxitekturaga talab kuchayib bormoqdaki, ularni mavjud an'analarni bilan uyg'unlashmasligi mumkin emas. Shunday bo'lsada an'analarni har doim o'z mohiyatini yo'qotmasligi lozim.

Mazkur maqola tadqiqi natijasida an'anaviylik va zamonaviylikning ayrim o'ziga xos jihatlari to'xtalib o'tildi va yoritildi. Quyida ularning bir nechasi keltirilib o'tildi.

Zamonaviy arxitekturada an'analarni qadrlash: Zamonaviy arxitekturaning eng diqqatga sazovor jihatlari biri bu an'anaviy me'morchilik asoslari, elementlarini hurmat qilish va zamonaviy kontekstga kiritish, qo'llay olish qobiliyatidir. Arxitektorlar bugungi kun me'morchiligida tarixiy tuzilmalar, milliy madaniy bezaklar va mahalliy qurilish texnika-texnologiyalaridan kelib chiqib, o'zlarining yaratayotgan me'morchilik ishlarida an'analarni o'zlari uchun meros tuyg'usi sifatida singdiradilar. Ushbu uyg'unlik o'tmish va hozirgi uyg'unlik bilan birga madaniy o'ziga xoslikni saqlab, insoniyatning qulay va shinam yashashiga imkon beradi, innovatsiyalarning kirib kelishi va rivojlanishini amalga oshiradi.

Moslashtirish va qayta foydalanish: Moslashtirish va qayta foydalanish kontseptsiyasi barqaror va madaniy jihatdan boy yondashuv sifatida zamonaviy arxitekturada o'zining muhim o'rniga erishdi. Me'morlar eski inshootlarni buzish o'rniga, ulardan zamonaviy maqsadlarga mos foydalanish g'oyalarini olg'a surmoqdalar. Tarixiy binolar, fabrikalar va omborlar, ofislar, ayrim turdagi eski turar joylar madaniy, ko'ngilochar joylarga mohirona moslashtirilib, obyektning asl arxitektura holati va zamonaviy qo'shimchalar o'rtasida uyg'un bog'liqlikni yaratadi.

Innovatsion materiallar va texnologiyalar: Zamonaviy arxitektorlar ko'pincha zamonaviy materiallar va texnologiyalarni an'anaviy qoliplarga kiritish orqali dizayn chegaralarini kengaytiradilar. Ushbu sintez natijasida nafaqat o'tmish arxitekturasiga hurmat ko'rsatadigan, balki hozirgi zamon arxitekturasining cheksiz imkoniyatlarini namoyish etadigan tuzilmalar paydo bo'ladi. Qadimgi g'ishtin me'morchilik an'alarini mos ravishda o'rnini to'ldiradigan energiya tejamkor shisha tolalardan tortib tarixiy naqsh bezaklaridan foydalangan 3D-bosma me'moriy elementlargacha, an'anaviylik va zamonaviylikning o'zaro uyg'unligi vizual jihatdan hayratlanarli va texnologik jihatdan ilg'or binolarda namoyon bo'ladi.

Global arxitekturadagi madaniy kontekst: Globallashuv dunyoni moslashtirishda davom etar ekan, me'morlarga turli xil madaniy kontekstlarga mos keladigan dizaynlarni yaratish vazifasi qo'yiladi. An'anaviylik va zamonaviylikning uyg'unligi nozik muvozanat harakatiga aylanadi, bu yerda mahalliy urf-odatlar, qadryatlar va estetikaga nisbatan sezgirlik birinchi o'rinda turadi. Zamonaviy tuzilmalarga mintaqa xususiyatidan kelib chiqqan holda elementlarni qo'shish orqali me'morlar xilma-xillikni aks ettiradilar va o'z mintaqalarining o'ziga xosligini aks ettiruvchi binolarni yaratadilar.

Minimalizm va badiiy nafislik: An'anaviylikni zamonaviylik bilan uyg'unlashtirishga intilishda ko'plab me'morlar minimalizm ya'ni hashamdorlik, jimjimadorlik va amaliy bezak namunalarilarga kamroq e'tibor berishga asosiy tamoyil sifatida murojaat qilishadi. Ortiqcha bezaklarni olib tashlab, ular an'anaviy shakllarning mohiyatini zamonaviy shu bilan birgalikda badiiy yechimlarga aylantiradilar. Ushbu minimalistik yondashuv eski va yangining uzluksiz integratsiyalashuviga imkon beradi, bu yerda shakl va funktsiyaning sofligi madaniy va vaqtinchalik chegaralardan oshib, markaziy o'rinni egallaydi.

Xulosa: Eski va yangicha maqsadlarga moslashtirilgan tarixiy obidalardan tortib, zamonaviy uslublarda qad ko'targan osmono'par binolargacha, an'anaviylik va zamonaviylikning uyg'unligi asosida gavdalangan bo'lishi, milliy va zamonaviy qadriyatlar negizida shakllangan bo'lishi lozim. Arxitekturada shunchaki binolar emas, ular an'anaviy me'morchilik paradigmalarni o'zida mujassamlashtirgan hissiy tajribalar hamdir. Geometrik mo'jizalar, barqaror bio-arxitektura va interaktiv jihatlar o'rganish jabhalarini qayta belgilab, tadqiqotchilarni me'morchilik kelajagiga bevosita guvoh bo'lishga va muallifligiga chorlab turadi.

Bu joylar nafaqat tuzilmalar, balki rivojlanayotgan sivilizatsiyalar o'chog'i bo'lib, bugungi kunda me'morlar zamonaviylikka yo'l ochib, bu harakatlari bilan tarixga qanday hurmat ko'rsatishini namoyish etib boradilar.

Zamonaviy me'morchilikda an'anaviylik va zamonaviylikning uyg'unligi insoniyat tarixi va innovatsiyalarining boy rivojlanishidan dalolat beradi. Arxitektorlar eski va yangi o'rtasidagi murakkab, o'zaro ta'sirda harakat qilar ekan, ular nafaqat amaliy funktsiyalarni bajaradigan, balki so'zlaydigan, his-tuyg'ularni uyg'otadigan, o'tmish va kelajak o'rtasidagi tafovutni yo'qotadigan me'morchilik obyektlarni yaratadilar. Ushbu dinamik sintezda go'zallik nafaqat tuzilmalarning o'zida, balki ular yaratadigan uyg'unligida bizni inson ijodi va zukkoligining uzluksizligi haqida fikr yuritishimizga chorlaydi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Suvankulov, S. M. (2017). Master's thesis.
2. Salokhidinovna, S. M. (2021). The Originality and Aesthetic Significance of the Art of Painting and Decorative Arts. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN, 2(12), 5-7.
3. Sidikova, M. S. (2024). TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA KOMPITENTLI YONDASHUV MASALALARI. Results of National Scientific Research International Journal, 3(4), 76-79.
4. Сидикова, М. С. (2023). ЗВЕРИНЫЕ СТИЛИ В АРХИТЕКТУРНОМ И СКУЛЬПТУРНОМ ИСКУССТВЕ В СРЕДНИЙ АЗИИ. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN, 4(11), 29-34.
5. Сидикова, М. (2023). Роспись В Узбекистане. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN, 4(3), 41-43.
6. Сидикова, М. С. (2022). АРХИТЕКТУРНЫЕ ОРНАМЕНТЫ УЗБЕКИСТАНА. Results of National Scientific Research International Journal, 1(8), 63-75.
7. Махкамova, G. (2023, December). SAMARQAND KASHTADO 'ZLARI FAOLIYATIDA AN'ANA VA INNOVATSIYA. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).
8. Abilkasimovna, M. G. (2024). Samarkand Machine Embroidery and Historical Trends of It. Excellencia: International Multi-disciplinary Journal of Education (2994-9521), 2(3), 69-73.
9. Abilkasimovna, M. G. (2024). Samarkand Machine Embroidery and Trends of it in 20th Century. Excellencia: International Multi-disciplinary Journal of Education (2994-9521), 2(3), 74-79.
10. Juraev, H. H., & Suvankulov, S. M. (2023). Current Architectural Problems of Samarkand Ancient Center Centers. International Journal on Integrated Education, 5(6), 230-233.

11. Fakhridinov, M. Convenience of working with AutoCAD Software in Drawing and Drawing Geometry. *Fan va ta'lim integratsiyasi jurnali*, 165-170.
12. Fakhridinov, M. The impact of modern technology on education. *Fan va ta'lim integratsiyasi jurnali*, 165-170.
13. Suvankulov, S. M., & Kadirov, J. X. (2023). DESCRIPTION OF SAMARKAND CITY NODES (SOCIAL CENTER). *Academia Repository*, 4(11), 280-283.
14. Faxriddin o'g'li, F. M. (2024). FIN TA'LIM TIZIMINING GLOBAL O'QITISHDA TUTGAN O'RNI. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 3(26), 152-155.
15. Faxriddin, S. (2024). TA'LIM MAZMUNINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYASI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(20), 183-187.
16. Teshaeovich, S. F. The Role of Didactic Games in the Training of Future Teachers. *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology*, 7(10), 62-64.
17. Fakhridinov, M. Convenience of working with AutoCAD Software in Drawing and Drawing Geometry. *Fan va ta'lim integratsiyasi jurnali*, 165-170.
18. Fakhridinov, M. Art and architecture of Europe. *Central Asian journal of arts and design issn*, 2660-6844.
19. Teshaeovich, S. F. (2023). Contemplation Technology in the Global Process of the Future Primary School Teacher.
20. Shodiyev, F. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA DIDAKTIK O'YINLARDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI. *Научный Фокус*, 1(12), 220-225.
21. Faxriddin, S. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA INTERFAOL DARSLAR OLIB BORISH TEXNOLOGIYASI. *Научный Фокус*, 1(12), 214-219.
22. Namazovna, S. D., Makkamovich, S. S., & Zohirovich, D. Z. (2020). Aral Oasis as Potential Base for Development of the Tourism. *Indonesian Journal of Law and Economics Review*, 6, 10-21070.
23. Shodmonova, G. S. (2022). Uzbek Interpretation of Global Medical Terms. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 1(9), 246-248.
24. Suvankulov, S. M., & Soliyeva, M. I. (2023). THE ROLE OF PENCIL PAINTING IN ARCHITECTURE, APPLIED AND FINE ARTS, ITS MAIN LAWS. *Finland International Scientific Journal of Education. Social Science & Humanities*, 11(5), 547-551.
25. Juraev, H. H., & Kadyrov, J. H. Architectural and Artistic Organization of the Facades of Modern Buildings in Historical Cities (on the Example of Samarkand City). *International Journal on Integrated Education*, 5(5), 162-164.
26. Xolmuhamad o'g'li, K. J., & Ilmurat o'g'li, E. Z. (2024). O'QUV NATYURMORT VA NATYURMORT KOMPOZITSIYASINI CHIZISHNING AYRIM XUSUSIYATLARI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(21), 209-213.
27. Fakhridinov, M. (2019). Opportunities and prospects for using the Auto cad program in the education system. *Problems of increasing the innovative professional*

training of future primary school teachers. Collection of scientific articles.-Samarkand: Sam SU, 152-155.

28. Fakhridinov, M. Computer Graphics in the Sphere of Drawing Details: Enhancing Creativity and Precision. Innovation in the modern Education system Part, 37, 205-208.

29. Makkamovich, S. S., Faxriddin o'g'li, F. M., & Xolmuhamad o'g'li, K. J. (2024). DIDAKTIKA TA'LIMDA PEDAGOGIK NAZARIYA SIFATIDA. IMRAS, 7(6), 130-135.

30. Faxriddin o'g'li, F. M. (2024). COMPUTER GRAPHICS IN THE SPHERE OF DRAWING DETAILS: ENHANCING CREATIVITY AND PRECISION. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 4(37), 196-199.

31. Faxriddin o'g'li, F. M. (2023). O'ZBEKISTON VA FINLANDIYA MAKTABLARIDA TASVIRIY SAN'AT VA CHIZMACHILIK FANLARIGA QO'YILADIGAN TALABLARNING BIR-BIRIDAN FARQLANISHI. Научный Фокус, 1(7), 46-52.

32. Zhuraev, K. K., & Kadirov, Z. K. (2021). Features of the Artistic Life of Samarkand (In the 1920s). European journal of innovation in nonformal education, 1(2), 129-131.

33. Faxriddin, S. (2024). TA'LIM MAZMUNINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYASI. Новости образования: исследование в XXI веке, 2(20), 183-187.

34. Teshaeovich, S. F. (2021). A Study of the Image of Navoi in the Works of Erkin Vahidov. Central Asian Journal of Social Sciences and History, 2(12), 170-172.

35. Teshaeovich, S. F. (2021). Essence of children's literature in the formation of professional competence.

36. Juraev, H. H., & Suvankulov, S. M. (2023). Current Architectural Problems of Samarkand Ancient Center Centers. International Journal on Integrated Education, 5(6), 230-233.

37. Juraev, H. H., & Suvankulov, S. M. (2023). Current Architectural Problems of Samarkand Ancient Center Centers. International Journal on Integrated Education, 5(6), 230-233.